

A HAZA SZOLGÁLATÁBAN

KONFERENCIAKÖTET
2019

A haza szolgálatában

Szerkesztette:

Baráth Noémi Emőke

Pató Viktória Lilla

A kötetben megjelent tanulmányok szakmai lektorai:

Dr. habil. Remek Éva egyetemi docens
Prof. Dr. Szenes Zoltán egyetemi tanár (ny. vezérezredes)
Dr. Kis-Benedek József (ny. ezredes)
Dr. Mártonffy Balázs egyetemi tanársegéd
Dr. Varga András egyetemi tanársegéd
Dr. Ördögh Tibor adjunktus
Dr. Pongrácz Alex adjunktus
Dr. Szegedi László adjunktus
Dr. Czenczer Orsolya egyetemi docens, bv. őrnagy
Dr. Varga János ny. hőr. ezredes

ISBN 978-615-5586-63-7

Online kötet ISBN 978-615-5586-64-4

Kiadó:

Doktoranduszok Országos Szövetsége,
Budapest

2020

Minden jog fenntartva.

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

EMBERI ERŐFORRÁS
TÁMOGATÁSKÉZELŐ

Nemzeti
Tehetség Program

DOSZ

doktoranduszok
országos
szövetsége

Tartalomjegyzék:

Előszó	8
Biztonságpolitika és hadtudományok szekció	11
Beke József - Támadás a Berni Magyar Nagykövetség ellen	12
Berezky Nikolett - Deepfake: az illúzió, mint valóság	21
Király István Mihály - A hadviselés nemzetközi jogi szabályainak összevetése az Izraeli Védelmi Erők etikai kódexével	28
Kovács Márk Károly - Az ETA	37
Markovics Milán Mór - A Srí Lanka-i biztonságot veszélyeztető tényezők és a buddhizmus kapcsolatának vizsgálata	45
Novák-Varró Virág - Az ellenálló képesség szerepe a konfliktus-transzformációban	56
Sári Szabolcs - Pályakezdő tisztek	63
Szilágyi-Kiss Hajnalka - A közel-keleti vallási különbségek biztonsági kihívásai Irakban	70
Takács Lili - A nukleáris taktikai fegyverek olaszországi állomásoztatásának kül- és biztonságpolitikai kérdései	83
Török Virág - Magyarország földgázellátás-biztonságának gyakorlati kérdései	91
Varga Imre - A magyar királyi honvédség kézitusa kiképzésének változásai 1868-tól a 1939-ig és relevanciái korunkban	100
Rendészettudomány és Katasztrófavédelem szekció	109
Dr. Bogotyán Róbert - „Szabadlábban a börtönben” avagy a Reintegrációs Őrizet a gyakorlatban	110
Borbély Zsuzsanna - Megküzdés kapcsolata a próbaidős rendőri munka során megélt stresszel, illetve egészségmagatartási szokásokkal	118
Éberhardt Gábor - Az objektív túlterhelés megjelenése az irreguláris migráció rendészeti kezelésében	127
Lukács Dalma - Műtárgylopások Magyarországon a Psyche Project tükrében	136
Dr. Pék Richárd Tamás - Terrorizmus és terrorizmus elleni küzdelem az Európai Unióban és a terrorizmus fogalmának értelmezési problémái	147
Suhajda Attila - A 2019-es osztrák választások eredményének értékelése, biztonságpolitikai gondolatok a választási programokban	156
Tózsér Erzsébet - Generációk és vezetői attitűd a rendőrség szervezetében	165
dr. Véger Alexandra - A Bv. törvény szerinti kártalanítási eljárás achilles-sarkai büntetőeljárás jogi szemszögből	174

Gazdaság- és szervezéstudományok, Közigazgatás- és jogtudomány szekció	187
Amberg Erzsébet - Büntetőjog mint ultima ratio a büntetőbírói gyakorlatban	188
Csala Elvira - Dr. Cseh Balázs - Kihívások és válaszok a magyar népegészségügy fenntarthatóságában - a magyar kórházak vagyonekezelésének és eladósodottságának hatásai	197
Erdei-Derschner Katalin - Eredményesség, gazdaságosság és hatékonyság a közigazgatásban	206
Mirczik Ádám - A Fegyveres szervek saját hatáskörű beszerzési eljárásának büntetőjogi vetületei	216
Polgár Zoltán - A társasházak adatvédelme - avagy a társasházi adatvagyon	223
Szabó Zoltán Tamás - Alpek B. Levente - Magyarország történelmi betago-lódása a kétpólusú Európa gazdasági-hatalmi erőterébe	231
Dr. Varga Márk - A klasszikus jogállam és a posztmodern jogállam - A globalizáció hatásai a magyar jogrendszerre	240
International section	249
Abdouss Mohamed - Beyond Climate Migration & Refugee Crisis	250
Berk Can Kozan - On Nuclear Weapons Modernisation	258
Ekaterina Popova - The Role of Economic Corridor China-Mongolia-Russia	268
Erhan Aygün - Turkey's Administrative Institutions Engaged In Migration And Its Migration Data Creation Methods	278
Madina Igibayeva - Implementing the Belt and Road Initiative in Kazakhstan	286
Stefany Cevallos - Good Governance in urban marketing invest in Bogotá Case	296
Graduális szekció	303
Barcza-Tóth Tímea - A magyar katonai felderítés szerepe Magyarország NATO-csatlakozásában a délszláv háborúk időszakában	304
Nagy Milán - Pénz beszél - A kampányfinanszírozás története Magyarországon	314

Előszó

Kedves Olvasó!

A „haza szolgálatában” önmagában kifejezi a Nemzeti Közszerológati Egyetem társadalmi és tudományos törekvését, miszerint a tudást a nemzet javára kell előállítani, a tudományt a köz szolgálatában művelni. A Nemzeti Közszerológati Egyetem Doktorandusz Önkormányzata immár nyolcadik éve rendezte meg méltán ismert „A Haza Szolgálatában” elnevezésű, multidiszciplináris tudományos konferenciáját, amelyen évről évre a fiatal kutatói közösség több mint száz előadója mutatja be tudományos eredményeit főként a közigazgatás-, a had- és a rendészettudomány területéről. A Konferencia iránti növekvő érdeklődés életre keltette a szükségességét az előadásokból készült tudományos művek megjelentetésének, amely kötetet a kedves Olvasó most kezében tarthatja.

Hazánkat szolgálni nem csak jogunk, de kötelezettségünk is, ahogy fiatal kutatóként a magyar tudomány művelése és nemzetközi színvonalának emelése is küldetésünk.

Köszönet illeti a Doktorandusz Önkormányzat képviselőit, azokat a doktorandusz társakat, akik a rendezvény megszervezésében és lebonyolításában közreműködtek, mert Nélkülük a rendezvény és az abból készült kötet nem jöhetett volna létre. Külön köszönöm Novák-Varró Virágnak a rendezvény főszerzői feladatainak ellátását, Baráth Noémi Emőkének a konferencia kötet megalkotását, az előadóknak, hogy prezentációikkal és tanulmányaikkal megtisztelték az eseményt, valamint a szekcióvezetőknek, a lektoroknak, hogy biztosították a rendezvény tudományos színvonalát. Továbbá köszönet illeti a társszerzőket, úgy mint a Doktoranduszok Országos Szövetsége Rendészettudományi, Közigazgatás-tudományi és Hadtudományi Osztályának, a Rendészeti Doktoranduszok Országos Egyesületének, a Nemzeti Közszerológati Egyetem szakkollégiumainak és tudományos diákköreinek munkáját.

Bízom benne, hogy a tradíció tovább él, a Nemzeti Közszerológati Egyetem aktív doktorandusz közössége továbbra is felvállalja a magyar tudomány művelésének, a tudományos közösség építésének, a doktoranduszok érdekképviseletének felelősségét, és a következő évben is hasonlóan színvonalas tudományos munkák jelennek meg A Haza Szolgálatában.

Pató Viktória Lilla
elnök
Doktorandusz Önkormányzat

**A magyar katonai felderítés szerepe Magyarország
NATO-csatlakozásában a délszláv háborúk időszakában**

Absztrakt

Tanulmányomban ismertetem a magyar katonai felderítés intézményrendszerét, jogszabályi hátterét, működési feltételeit, feladatait a Varsói szerződés felbomlása előtt és után. Kitérek a munka jellegének megváltozott irányultságára, melyet a rendszerváltás hívott életre, illetve ennek a helyzetnek az elméleti és gyakorlati megvalósulására. Megvizsgálom, hogy a délszláv háború eseményei milyen feladatok elé állították a felderítés szakembereit, illetve azt, hogy ezen tevékenységükkel miként járultak hozzá a NATO válságkezeléséhez amellet, hogy párhuzamosan folyt a felzárkóztató munka is a szövetséghez való csatlakozás elérése érdekében.

Abstract

My study aims to examine institutional framework, legal background and operating conditions of the Hungarian military intelligence (today as Military National Security Service) before and after the dissolution of the Warsaw Pact. I point out how its tasks have been changed in their nature by the political transition of Hungary. I study the different tasks of the Hungarian military and integrated intelligence generated by war events, and how the experts of the intelligence contributed to the NATO's crisis management, in parallel with the closing to the NATO alliance.

Bevezetés

A délszláv háború témájának választása gyerekkori kíváncsiságomhoz, személyes élményeimhez nyúlik vissza, hiszen medinai nagymamám révén naponta láttam az Implementation Forces (a továbbiakban: IFOR) és a Stabilization Forces (a továbbiakban: SFOR) alakulatokat haladni, a lopakodók pedig a fejem felett repültek 1999-ben.

A téma időbeli aktualitását indokolja, hogy Magyarország éppen 20 éve csatlakozott az idén 70. születésnapját ünneplő Észak-atlanti Szerződés Szervezetéhez (North Atlantic Treaty Organization, a továbbiakban: NATO). A jubileumi aktualitás mellett a délszláv válság és annak kezelése a szövetséges országok által jó példa lehet napjaink, és az elkövetkező évek egyik

¹ NKE, ÁNTK

legnagyobb kihívására nézve is, hiszen a tömeges migrációs áradat – legyen az természeti, gazdasági vagy politikai okból – új helyzetet hozhat létre olyan országokban is, ahol eddig nem voltak kénytelenek más-más nemzetek népei egy országhatáron belül élni. Az együttélés pedig kényelmetlen és nehéz, amikor szükségszerűségből adódik, különösen, ha más vallású, világnézetű népek kerülnek ebbe a helyzetbe. Több esetben tapasztalható volt már eddig is, hogy asszimiláció helyett a bevándorlók csoportjai elkülönülten, szigetekben telepedtek le. Amennyiben ezen népcsoportnak jelentősen magasabb a népszaporulata, akkor idővel akár autonóm törekvéseik is kialakulhatnak, amelyből biztonsági destabilizáció következhet be. Habár ilyen még nem fordult elő, de amennyiben az Afrikát és a Közel-Keletet érintő, migrációval kapcsolatos előrejelzések bekövetkeznek, akkor rövidtávon többtízmillió bevándorló is megjelenhet Európában, amely már előidézhethet ilyen helyzetet. Erre fel kell készülni, a helyzet kezelésében pedig érdemes a korábbi tapasztalatokat felhasználni.

Kutatási témám tehát az, hogy a magyar katonai felderítés munkája a délszláv háborúban hozzájárult-e Magyarország NATO-csatlakozásához. Megvizsgálom a délszláv válság legfőbb pontjait, az eseményekhez csatlakozom a magyar honvédség válaszlépéseit, felkészülését egy esetleges védelmi helyzetre a határ mentén, illetve a politikai vezetés álláspontját. Mindezek közül főleg a katonai hírszerzés tevékenységét emelem ki, hiszen véleményem szerint az ő munkájuk az, ami ötvözi a diplomáciát a honvédelemmel. Kitérek tehát e terület feladataira a tárgyalat időszak előtt, közben és után, továbbá szervezeti felépítésére és a feladatellátás jogszabályi hátterére. Végül összevetem a délszláv válság alatt végzett feladataikat, hogy azok mennyiben voltak összehangban a NATO-csatlakozáshoz vezető úttal. Kutatásom során az összefüggés feltáró stratégiát fogom alkalmazni, a rendelkezésre álló forrásokat, a szakirodalmi írásokat, publikációkat, elemzéseket, újságcikkeket vetem össze egymással.

A délszláv háborúhoz vezető út

A délszláv háború az egy területen élő népcsoportok ősi ellentéte, a vallási különbségek, a politikai nézetek és a gazdasági érdekek végett determinált volt. A háború kitorésének okait csak ezen tényezők ismerete mellett érthetjük meg, láthatjuk át részletesen. Több népcsoport, különböző időben érkezett a területre. A dinári típus, a balkáni őslakók az i.sz. 6-7. században érkeztek, majd a dalmát városokban telepedtek le. Az albánok a bronzkorban, a szlovének ősei a 6. században, a horvátok, szerbek felmenői a 7. században jöttek. Ez az etnikai sokszínűség Jugoszláviában a délszláv háború kezdetére is megmaradt.

Az érkező népek vallás szempontból nem voltak egységesek, hiszen a horvátok a Frank Birodalom befolyása alatt a kereszténységhez csatlakoztak, a szerbek Bizánc uralma alatt a keleti, ortodox valláshoz, a bosnyákok az iszlámhoz. E népcsoportok és vallási felekezetek egymás mellett éltek, mígnem a török hódoltságot követő migráció hatalmas keveredést okozott. Nagy létszámban vándoroltak el a horvátok Krajina területéről, helyüket szerbek töltötték be. Óriási átalakulás következett be Koszovó területén is, ahol az albánok kerültek többségbe. (Juhász, 1997)

A háború részletes leírása nem célja tanulmányomnak, de a vázlatos, az események láncolatának és a legfőbb kapcsolódási pontoknak, mérföldköveknek a bemutatása szükséges, hogy világos legyen az eseményekre adott magyar reakció. Jugoszlávia 1918-ban és 1945-ben egységesítési törekvések hatására önrendelkezési folyamatok révén jött létre igen sokszínű államok elegyeként. Szlovénia, Horvátország, valamint a Vajdaság viszonylag homogén volt etnikailag és vallásilag is, gazdaságilag pedig fejlett területeknek számítottak, míg délen Macedónia, Montenegró, Koszovó, Bosznia-Hercegovina fejletlenebb területek voltak, és az itt élő népcsoportokat az etnikai kevertség jellemezte. Ez alapján az elszakadási törekvésekben érdekelt gazdagabb államok kiválásuk esetén tovább csökkentették volna az amúgy is fejletlenebbek gazdasági helyzetét.

Josip Broz Titonak, a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Népköztársaság elnökének 1980-ban bekövetkezett halála után jelentős változások indultak el az országon belül és kívül egyaránt, melyek hozzáadódtak az addig sem nyugodt etnikai helyzethez. Ekkor már az egyes tagországok nem voltak egymásra utalva, hiszen megszűnt a külső ellenséggel szembeni fellépés közös érdeke. Megváltoztak az egyes országok céljai is. Horvátország és Szlovénia a haladást, a nyugati országokhoz való felzárkózást látta a fejlődés útjának, Szerbia viszont továbbra is a Nagyszerb egységben gondolta a folytatást. Két lehetőség maradt: a multikulturális együttélés vagy a háborús szétválás. 1989-ben és 1990-ben a Jugoszláv Kommunisták Szövetségének (a továbbiakban: JKSZ) kongresszusán megfogalmazott szlovén és horvát demokratikus törekvések, a gazdasági fejlődés irányára vonatkozó elképzelések és Slobodan Miloševićnek, a JKSZ elnökének a Nagyszerb egység fenntartására irányuló álláspontja közötti különbségek a konfliktus kirobbanását eredményezték. Szlovénia és Horvátország a konföderáció létrehozásában, Szerbia és Montenegró a centralizált föderatív megoldásban látta a folytatás lehetőségét. Horvátországban Franjo Tudjman pártja, a Horvát Demokratikus Közösség (a továbbiakban: HDZ) nyerte a választásokat, nemzetállami eszméket követelve, Bosznia-Hercegovinában pedig Alija Izetbegović, szintén nacionalista pártvezető került az állam élére.

A nacionalista pártok vezetői kikiáltották függetlenségüket, amit természetesen Milošević nem fogadott el, és minden eszközzel a megakadályozására törekedett. Ebben a helyzetben az egyik leglényeges szemponttá vált az egyes tagországok hadereje, amely kapcsán a Jugoszláv Hadsereg egyértelmű főlénytel rendelkezett.

A magyar politikai álláspont

A Magyar Köztársaságnak három fő célkitűzése volt a délszláv válság kapcsán külpolitikai téren, a vizsgált időszakban:

- az euro-atlanti integráció,
- a jószomszédi kapcsolatok kialakítása környezetünkben, valamint
- a határon túli magyarság érdekeinek támogatása voltak.

Magyarország kiemelt érdeke volt a nyugat-balkáni régió stabilitása. Ennek tükrében hazánk támogatta ezen országok euro-atlanti integrációs törekvéseit. A támogatás részét képezte, hogy átadta saját tapasztalatait, hogy segítse ezen országok felkészülését a csatlakozásra, hiszen Magyarországnak fontos volt egy katonailag stabil környezet, mert csak ez biztosíthatta a békét és a fejlődést. Hangsúlyos részként szerepelt ezen törekvésekben a Szerbiával holtpontra jutott diplomáciai kapcsolatok előmozdítása, amellyel kapcsolatban többek között az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet soros elnökeként Magyarország felajánlotta segítségét Belgrádnak a szervezetbe történő visszaintegrálódáshoz, azonban ezzel összefüggésben Szerbia elé bizonyos elvárások is megfogalmazásra kerültek. (Lambert Gábor, 1995)

Magyarország számára – a NATO-csatlakozási szándékának fényében – a szövetség elvárásainak való megfelelés mellett fontos volt az is, hogy saját érdekeit is szem előtt tartsa. Nem kerülhetett olyan helyzetbe, ahol a szövetségi elköteleződés végett konfrontálódik Szerbiával, hiszen a fentebb említett külpolitika három fő célkitűzése közül a határon túli magyarok, azon belül is a vajdasági magyarok helyzete még rosszabbá vált volna, mint amilyen amúgy is volt, illetve a jószomszédi viszony megtartása is fontos volt gazdasági, társadalmi és politikai szempontból egyaránt. A délszláv válság alatt bevezetett embargó komoly károkat okozott a magyar gazdaságnak, meglazultak a kétoldalú gazdasági kapcsolatok, csökkent a tranzitforgalom, használhatatlanná vált a dunai vízi út.

Ezen okokból kifolyólag a háború mielőbbi befejezése érdekében minden háttérsegítséget megadott hazánk a NATO-száma, legyen az a katonai felderítés által megszerzett információ, a légtérhasználat, magyar bázisok hasz-

nálata, áthaladás lehetővé tétele a szövetségesek számára. A katonai akcióban való részvételt azonban mindenképpen el akarta kerülni. Mindemellett arról sem szabad megfeledkezni, hogy az orosz politika folyamatosan figyelte az eseményeket, hiszen nem volt teljesen egyértelmű számukra a hidegháború után, hogy a NATO csupán a délszláv válság rendezésében érdekelt vagy kelet-európai helyzetét szerette volna stabilizálni, és kibővíteni.

A magyar katonai hírszerzés a délszláv háború idején

Hírszerző tevékenységet alapvetően három irányban folytatnak az illetékes szervek: a politikai, a gazdasági és a katonai területek. Magyar katonai felderítő, hírszerző tevékenységekről már az Árpád-házi királyok idejéből vannak írásos emlékek. Az Osztrák-Magyar Monarchia idején a Nyilvántartó Iroda keretében pedig már szervezetszerű keretek között folyt a magyar érdekű katonai hírszerző tevékenység. Az első világháború után, 1918. november 01-én létrehozásra került a Hadügyminisztérium keretein belül az 1. osztály, amely az első, önálló magyar katonai hírszerző szervezet volt. Ezt követően a magyar katonai hírszerzés napjainkig önálló, szervezett keretek között történt.

A katonai hírszerzés célja: „... a katonai felderítő szerveknek békében és háborúban egyaránt, folyamatosan, minden lehetőség felhasználásával végzett tevékenysége, az ellenséges, vagy várhatóan ellenséges országok katonapolitikai helyzetére, hadigazdasági potenciáljára, fegyveres erőire, valamint a hadszínterekre vonatkozó adatok megszerzése, tanulmányozása, felhasználására történő átadása céljából.” (Várhalmi, 2009)

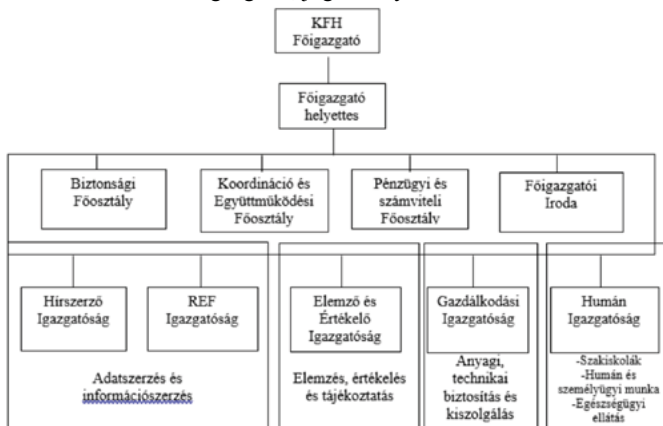
A több évtizedes fennállása óta a magyar katonai hírszerzést többféle néven nevezték, és szervezték. Minden alkalommal más nevet is kapott. A délszláv háború idején és az azt követő időszakban ez az alábbiak szerit alakult:

- 1953-1990: MNVK 2. Csoportfőnöksége (Magyar Néphadsereg Vezérkar),
- 1990-1995: HVK KFH (Honvéd Vezérkar Katonai Felderítő Hivatal) és TÁVKEI (Távközlési Kutató és Ellenőrző Intézet),
- 1995-2011: MK KFH (Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatal),
- 2012-től: KNBSZ (Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat).

A Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatal (MK KFH) főigazgatói:

- 1990.10.01-1993.03.01.: Kovács János vezérőrnagy
- 1993.03.03-1995.02.28.: Fodor Lajos vezérőrnagy
- 1995.03.01-2001.03.14.: Dr. Botz László altábornagy
- 2001.03.15-2006.12.31.: Morber Ferenc vezérőrnagy
- 2007.01.01-2010.06.05.: Madarász Károly mérnök altábornagy
- 2010.06.06-2011.11.30.: Tóth András mérnök vezérőrnagy
- 2011.12.01-2011.12.31.: Kovács József altábornagy

1. ábra: A Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatal (MK KFH) szervezeti felépítése, főigazgatói, jogszabályi háttére

Forrás: Botz László: A Katonai Felderítő Hivatal feladatai a NATO-csatlakozás után, Külügyi Szemle, 6. évf., 1-2. szám (2000). 31. o.

A Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatal (MK KFH) jogszabályi háttére

A hivatal fennállásának idején többi nemzetbiztonsági szolgálattal egyetemben a következő törvények biztosították a jogszabályi háttérrel, és alkotmányos keretet a felderítő tevékenységhez:

- 1990. évi X. törvény, mely a különleges titkosszolgálati eszközök és módszerek átmeneti szabályozásáról szól.
- 26/1990. (II.14.) MT rendelet, mely a nemzetbiztonsági feladatok elvégzésének átmeneti szabályozását foglalja össze.
- 1995. évi CXXV. törvény (Nbtv.), mely részletesen összefoglalja a nemzetbiztonsági szolgálatok feladatait, meghatározza működési feltételeit.

A 26/1990-es rendelet még a következő képpen fogalmaz a katonai hírszerző tevékenység kapcsán: a „Katonai felderítő szolgálati feladat a MK honvédelmi érdekeinek érvényesítését szolgáló kormányzati tevékenység segítése bizalmas információk megszerzésével, elemzésével és értékelésével.” Ehhez képest az 1995. évi CXXV. törvény sokkal részletesebben taglalja már ezt a tevékenységet. Kitér a törvény többek között arra, hogy a hivatal feladata az információk megszerzése, elemzése, továbbítása a döntéshozó szervek felé, a Magyar Köztársaság ellen irányuló tevékenységek felfedése, a külföldi szolgálatok honvédelem érdekeit sértő tevékenységének felderítése, a fegyverkereskedelem, terrorizmus felderítése. A katonai hírszerzés módszereit tekintve, a rendszerváltást követően, a délszláv háború ideje alatt a magyar katonai hírszerző szolgálat jogosult volt a titkos információszérésre a törvényi keretek között. Az igények felmérése és a tevékenységek megtervezé-

se, a szervezési feladatok ellátása után az információk begyűjtését ebben az időszakban a katonai felderítés leginkább a híradós – és rádió-elektronikai felderítés eszközeivel, valamint a humán erőforrásokkal tudta felderíteni. Az így kapott információt elemezték, értékelték, jelentéseket készítettek, amiket a döntéshozók elé terjesztettek. Ezen a ponton aztán megszületett a következő hírigény, és kezdődött az egész folyamat előlről. Ezt napjainkban hírszerzési ciklusnak nevezi a szakirodalom.

A mai információs világban a katonai felderítésnek is csakúgy, mint a többi hírszerző és elhárító szolgálatnak már nem az információk megszerzése jelent kihívást – hiszen elárasztják az embereket a nyílt forrásból származó ismeretek –, hanem a hatalmas mennyiségű adat kiválogatása, rendszerezése és szűrése.

A magyar katonai felderítés feladatai a varsói szerződés idején és közvetlenül utána

A Varsói Szerződés 1955. május 14-én jött létre, a Szovjetunió kezdeményezésére és 1991. április 1-én szűnt meg. A tagok között (Albán Népköztársaság, Bolgár Népköztársaság, Csehszlovák Népköztársaság, Lengyel Népköztársaság, Magyar Népköztársaság, Német Demokratikus Népköztársaság, Román Népköztársaság, valamint a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége) tényleges együttműködés volt. A Varsói Szerződés időszakában a magyar katonai felderítés (akkor MNVK 2. Csoportfőnökség) feladata a szovjet vezetés hírigényeinek kielégítése volt. Ez leginkább a NATO dél-európai fegyveres erőinek felderítésére, a NATO, Ausztria és Svájc katonapolitikájára, fegyveres erejére, a nyugati hadipar fejlesztésének követésére, hadifelszerelések beszerzésének felderítésére vonatkozott. A Dél-Vietnámban lelőtt amerikai helikopterek, harcokcsik, fegyverek, lőszer, műszerek begyűjtése is ezen célokat szolgálta. (Botz, 2016) Az időszakot leginkább a magas fokú stabilitás és alacsony kockázat jellemezte katonai téren.

A rendszerváltás egy néhány éves átmeneti időszakot hozott, mely az útkeresést, szervezeti átalakulást, valamint a feladatok irányának változását hozta magával. A felderítési feladatokkal az elsődlegesen kialakult álláspont szerint körkörös védelemre rendezkedett be a katonaság, mintegy szigetként a nagyhatalmak között. A nyugati kapcsolatok hideg formalitása egyre közvetlenebb irányt vett, mindenki nyitottan fogadta a közeledési szándékot.

1990-től kezdve Jeszenszky Géza brüsszeli látogatásával megtörtént a NATO-val való kapcsolatfelvétel, az együttműködés alapjainak megteremtése, Magyarország részéről a NATO elvárásainak, követelményeinek felderítése. Ezt főként az Atlanti Összekötő Hivatal katonapolitikai osztályvezetői valósították meg a gyakorlatban. Érdekes helyzet volt ez, hiszen a rendszerváltásig

a szovjet blokk tagjaként a magyar hírszerzés figyelme a NATO-ra irányult, ebben az időszakban pedig már az együttműködés végett volt szükség az információra. Ekkor az addig egyazon érdekeltségű országokkal nem volt kapcsolata a felderítésnek, így elindult a szomszédos országokkal való kapcsolatfelvétel, mintegy újra feltérképezni környezetünket, de már a NATO-tagság felé vezető úton.

Katonai téren összességében az alacsony stabilitás, és az alacsony kockázat volt jellemző. Ez az alacsony kockázati szint, a lokális konfliktus során elégtelen együttműködés következtében, akár tényleges és jelentős veszélyforrássá nőhetett volna. A délszláv háború kitörése egyértelművé tette, hogy sem a háborúban részt vevő országok, sem a velük határos államok sem fogják tudni egyedül megoldani a helyzetet. Nemzetközi összefogásra, és pontosan meghatározott tervekre volt szükség. A külpolitikai szövetségi hovatartozás, és a katonai célok mellett ki kellett alakítani a parlamenti demokrácia, többpártrendszer felállítását is. Ez egy nagyon intenzív időszak volt az államapparátus minden szegmensében.

A Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatal (MK KFH) szerepe a délszláv háborúban

A NATO gyakran kikérte a Katonai Felderítő Hivatal véleményét, hiszen ekkor már megfigyelőként vehetett részt a NATO hírszerzéssel foglalkozó bizottság ülésein. A szövetségnek szüksége volt a magyar tudásra, ismeretekre, hiszen a sokéves szomszédság miatt a magyar mentalitáshoz közelebb állt a szerbek habitusának ismerete, adott volt a helyismeret, segítséget tudtak nyújtani céladatok pontosításában, melyen akár a polgári lakosság élete múltott. A háború alatt folyamatosan zajlott a NATO elvárásainak és követelményeinek megismerése, fokozódott a hírszerzői együttműködés.

Hazánk a szövetséghez való csatlakozás után 12 nappal biztosította erőforrásait a NATO számára az „Allied Force” légicsapáshoz Szerbia ellen. Ezt természetesen megalapozta a katonai felderítés munkája, melynek segítségével kidolgozták a műveletet. A balkáni helyzet megoldása szoros együttműködésben történt a CIA igazgatójával, a többi amerikai, a brit, a török és a német hírszerzés vezetőivel. A magyar katonai hírszerzés és a szerb katonai hírszerzés vezetői között gyakori tárgyalások folytak, annak érdekében, hogy a katonai vezetés hasson Milošević politikájára.

A délszláv válság során a magyar vezetés érdeke mindvégig az volt, hogy hazánk érdekei az államok közötti európai normák szerint érvényesüljenek. A magyar érdek alatt nemcsak az országhatárokon belül élő állampolgárokat kell érteni, hanem a határon túli magyarokat is, akik a háború aktív elszenvedői

voltak, akár azért mert meg kellett azt élniük otthonaikban, akár menekültként, vagy, mert besorozták őket egy másik állam harcainak megívására.

A Magyar Köztársaság Katonai Felderítő Hivatal (MK KFH) tevékenysége a délszláv háború után, NATO-tagként

A NATO-csatlakozás a magyar katonai hírszerzés irányát bizonyos mértékig megváltoztatta, hiszen már nemcsak hazánk közvetlen környezetében lévő katonai konfliktusokra kellett koncentrálni, hanem az európai válságövezetek eseményeire is. A nemzeti szemléletmódot ki kellett terjeszteni a szövetség igényeivel harmonizáló szemléletmódra.

Mivel a NATO-nak nincs önálló hírszerző szervezete, csupán korlátozottan rendelkezik adatgyűjtő képességgel a tagországok hírszerző szervei biztosítják a szövetség számára szükséges információkat. A rendszeres információcserére megváltoztatta a tagországok szemléletét, hiszen a védelmi szövetségben mindenki belead valamit a közös tudásba. Magyarországnak ekkor a legtöbb NATO-ország katonai hírszerzésével jó volt a kapcsolata, mely a kölcsönös véleménycserén, helyzetjelentéseken alapult. Hazánk katonai hírszerzésének szakmai felkészültségét elismerik, nem került kiszolgáltatott helyzetbe.

Összegzés

A konfliktus még mindig, 19 év múlva sem ért véget: Koszovóban, Bosznia-Hercegovinában különböző katonai és rendőri missziók vannak jelen (Koszovóban: UNMIK, KFOR, Bosznia- Hercegovinában pedig UNMIBH) . A helyzet Magyarország szempontjából aktuális relevanciáját mutatja, hogy a 2012-ben napvilágot látott Nemzeti Biztonsági Stratégia is kiemelt ügynek tekinti a hazánktól délre fekvő szomszéd területek helyzetét.

Megvizsgálva a magyar politikai és katonai álláspontot a tárgyalt időszakban, a lehetőségeket, irányokat és módszereket közvetlenül a rendszerváltás után és délszláv háború alatt, arra a következtetésre jutottam, hogy megfelelő emberek voltak megfelelő pozícióban, akik a helyzeteket jól kiértékelve, egymással egyetértve, összhangban hoztak döntést egy minden elemében változó pillanatába a magyar történelemnek. Véleményem szerint nagyon jól alakították Magyarország biztonságpolitikai, belpolitikai és külpolitikai helyzetét. A cél világos, egyöntetű és határozott volt a lakosság, a politikusok és a katonaság között, a délszláv háború pedig lehetőséget teremtett a cél eléréséhez. Azt gondolom, hogy a délszláv háború időszakában nemcsak Magyarországnak volt érdeke és célja a NATO-tagság elérése, hanem a NATO-nak is érdekében állt a válság kezelése céljából stratégiaiilag, a magyar katonai vezetés gondolkodásmódja miatt a magyar bővítés. Stratégiai szempontból a NATO-nak volt

nagyobb szüksége hazánkra, és ebben nem kevés szerepet játszott a magyar katonai felderítés munkája, a szakmai felkészültsége, az alkalmazkodóképessége és az alázatos hozzáállása az új feladatok elsajátításához.

Felhasznált irodalom

Botz László: A hadászati felderítés szerepe a Magyar Köztársaság stabilitását befolyásoló globális és regionális fenyegetések, veszélyek, kockázatok és kihívások értékelésében, különös tekintettel a megváltozott európai biztonságpolitikai helyzetre, a NATO új stratégiájára és a délszláv válságra- PhD értekezés, Budapest, 2000a

Botz László: A Katonai Felderítő Hivatal feladatai a NATO-csatlakozás után, Külügyi Szemle, 2000b

Botz László: Magyarország NATO-csatlakozása a (katonai) hírszerzés útja a VSZ-ből a NATO-ba, Felderítő Szemle, 2003

Juhász József: A délszláv válság és a nemzetközi biztonság, Honvédségi Szemle, 1996/2

Markó György: A magyar katonai hírszerzés-felderítés szerepe, jelentősége a magyar hadtörténelemben (Felderítő szemle, Kilencven esztendeje önálló a magyar katonai felderítés és hírszerzés 1918-2008, emlékszám)

Tömösváry Zsigmond: Az MNVK 2. csoportfőnökségtől a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálatig, KNBSZ, Felderítő Szemle, 2018. XVII. évfolyam, 2. szám

Juhász József: A délszláv háborúk, Budapest, Napvilág Kiadó, 1997

Németh József Lajos: Irányított interjú dr. Botz László ny. altábornaggyal, Társadalom és honvédelem, 2016/2

Simon Zoltán: A délszláv válság kapcsán működtetett felderítőrendszer, KNBSZ, Felderítő Szemle, XIII. Évfolyam, 4. szám, 2014.

Sokcevitcs Dénes: A délszláv háború, Calibra Kiadó, Budapest, 2017,

Várhalmi A. Miklós: A hírszerzés szerepe és jelentősége a XXI. Századi NATO számára, Felderítő Szemle, Budapest, 2008.